

Доклад

„КАКВО НАПРАВИ НПО-СЕКТОРЪТ ЗА ТЪРГОВИЩЕ“

ОКТОМВРИ, 2015

ПРОЕКТ

„НПО = модел за ефективност и качество“

Проектът се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.
www.ngogrants.bg

1. УВОД

Съвместният живот на демократичните общества е организиран в **три сектора**:

- **ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР** /Правителство, Законодателна власт и Съдебна система/;
- **ЧАСТЕН СЕКТОР** /Институции на макро равнище, Фирми/;
- **ТРЕТИ /ГРАЖДАНСКИ/ СЕКТОР** обединяващ неправителствените организации /НПО/, наречени още нестопански, фондации, неформални групи и други граждански формирания. В България те се регистрират по специален закон /Закон за юридическите лица с нестопанска цел/

Неправителствените организации в България и по света се борят за каузи, защитават права, работят за социална справедливост и опазване на природата, подпомагат изработването и прилагането на ефективни политики в различни области. Всяка организация има свой Устав, в който са посочени целите, за постигането на които работят, средствата, с които ще ги постигнат, органите на управление и други важни за всяка организация правила. Членуването в НПО е доброволно, а размера на членския внос се определя от самите членове.

През последните години в България, в частност и в нашият регион много често се поставя въпроса: **какъв е ефекта от работата на неправителствените организации?** Как може да се измери тяхната ефективност, има ли смисъл от работата им, може ли да оптимизират дейността си? Настоящият доклад си поставя за задача да даде отговор на част от тези въпроси, поне що се отнася до организациите, обединени в сдружение „Клуб на нестопанските организации“ Търговище.

Докладът е изработен от екип от експерти и членове на Клуба на НСО: Биляна Лазарова-юрист; Светлана Трифонова-социален педагог; Бонка Петкова-икономист; д-р Емилия Димитрова – председател на Клуба, членовете на УС, както и екипа на организацията в лицето на нейния изпълнителен директор Невена Маджарова, програмния координатор Диана Якимова, ръководителя на Центъра за работа с доброволци Цветелина Ганева и финансиста Димитър Димитров. Докладът е част от дейностите по проект **„НПО=модел за ефективност и качество“**, финансиран по Програмата за подкрепа на НПО 2009-2014 г. Той е насочен към жителите на община Търговище - за да бъдат запознати с конкретните ползи от дейността на НПО и да бъдат спечелени за съмишленици. Той може да се ползва от представителите на местната и държавната власти, в лицето на Общински съвет, общинска и областна администрации, както и от всички структури и институции на територията на регион Търговище.

Периодът, за който се отнасят данните, посочени в доклада е 2010 – 2015 г.

2. КРАТКА РЕТРОСПЕКЦИЯ за развитието на НПО сектора в Търговище

Развитието на не-правителствения/не-стопанския сектор в България в началото на прехода /след 1989 г./ стана прекалено бързо и стихийно. То не бе осъществено като естествен резултат от развитието на българските традиции за взаимопомощ и само-организиране, а по наложен отвън модел, отразяващ традициите в държави с друга култура и менталитет. Външното финансиране подпомогна както институционалното, така и съдържателното развитие на не-правителствения сектор в страната. То обаче създаде и условия за неефективно изразходване на средствата и липса на реална гражданска ефективност от дейността на НПО, за възможни злоупотреби със средствата на външните донори.

Гражданските организации в районите извън столицата и в някои от по-големите градове на страната възникнаха и се развиха предимно след 2000-та година. За разлика от много от ситуираните в големите градове организации, те възникнаха на базата на конкретни потребности и обединиха доброволци и съмишленици, които искаха да работят за конкретна кауза. До 2009 г., когато по проект на Търговско промишлената палата Търговище бе направено проучване за регистрираните по Закона за лицата и семействата /а впоследствие и по Закона за юридическите лица с нестопанска цел/, броят на организациите в Търговищка община са 269. В това число са включени и действащите близо 39 читалища, над 40 спортни и туристически клубове, обединения на производители и други подобни, които реално не извършват дейности в сферата на екологията, социалните услуги, образованието и здравеопазването. В последните 5-6 години тенденцията за регистриране на нови НПО намаля, в резултат на което годишно се регистрират не по-вече от 8 до 10 сдружения с нестопанска цел. Много от тях след регистрацията си не осъществяват почти никаква дейност, а голяма част от регистрираните организации от началото на прехода през 1990 г. вече не съществуват. Това се доказва и от Анализа, който направихме в края на 2014 г. на организациите-членове на Клуба. Оказа се, че от заявите членство 36 организации реално съществуващи са 24. Тази тенденция е още по силно изразена сред организациите извън Клуба, които нямат никаква организационна подкрепа. **На практика, реално действащите НПО в общината, според наша преценка, не надхвърлят по-вече от 35-40 броя, плюс още 39 читалища.**

В пъстрата палитра на неправителствения сектор в регион Търговище вече по-вече от десетилетие името на нашата организация се откроява със своята активност, присъствие в обществения живот и разнообразната подкрепа, която оказва на хора със различен социален, възрастов и етнически профил!

3. КОИ СМЕ НИЕ?

Клубът на нестопанските организации (Клуб на НСО) е сдружение, обединяващо неправителствени организации, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, работещи на територията на област Търговище. Клубът е

създаден като неформално обединение на 14 НПО и читалища през 1997 г. Регистриран е в Търговишки окръжен съд през месец април, 2000 г. с Решение № 197. Към настоящия момент ЧЛЕНОВЕ НА КЛУБА са следните 25 НПО от област Търговище:

- Сдружение „Надежда за Антоново” гр. Антоново
- Сдружение „Академика 245” гр. Антоново
- Женско ромско сдружение „Добра майка” с. Вардун
- Сдружение „Нашето бъдеще” гр. Омуртаг
- Сдружение “Стратегии, идеи и дейности за устойчиво развитие на град Опака” (СИДУРО) гр. Опака
- Сдружение ИМБИ гр. Опака
- Сдружение „Добро сърце, съпричастие и грижа” гр. Попово
- Сдружение „Заедно за децата на Търговище” гр. Търговище
- Сдружение “Децата на Търговище” гр. Търговище
- Сдружение „Хармония и традиции” гр. Търговище
- Сдружение „Душевно равновесие” гр. Търговище
- Сдружение „Център за социални и образователни инициативи” гр. Търговище
- Сдружение „Младежко сдружение за интеграция и развитие” гр. Търговище
- Сдружение „Общински читалищен съвет” гр. Търговище
- Сдружение „Светлина и за нас” гр. Търговище
- Сдружение „Търговищко дружество за психично здраве” гр. Търговище
- Сдружение „Интелеко” гр. Търговище
- Сдружение „Подкрепа за бъдещето” гр. Търговище
- Сдружение „ДАР” гр. Търговище
- Сдружение на психолозите гр. Търговище
- Сдружение „Православие” гр. Търговище
- Сдружение „Граждански форум за младежта” гр. Търговище
- Фондация „Младежки център” гр. Попово
- Фондация „Песенен фолклор ”Елена” гр. Търговище
- Фондация „Талант” гр. Търговище

В КАКВО ВЯРВАМЕ?

Членовете на Клуба вярват в общност, в която гражданите и структурите на властта работят заедно за **РАЗВИТИЕ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ** чрез идентифициране и решаване на проблемите във всички сфери на обществения и икономически живот на региона. Неправителствените организации са ефективен посредник в тези процеси, като изразяват и се застъпват за автентични обществени интереси и се ползват с доверието и подкрепата на своите целеви групи и активни граждани. Изследване на колегите от Български център за нестопанско право показва, че хората, които са имали досег и познават дейността

на НПО, имат положителна нагласа към тях. Прекият извод, който следва от това е, че НПО трябва да са по-активни в разказа си за нещата, които правят.

КАКВИ СА НАШИТЕ МИСИЯ И ЦЕЛИ?

Мисията на Клуба на НСО, около която членовете му се обединиха още при създаването на организацията е:

Да работи за утвърждаване ценностите на гражданското общество в Търговище и региона чрез:

- **развитие на силен и независим граждански сектор;**
- **овластени и информирани граждани;**
- **споделени ценности и трайни връзки - между самите субекти на гражданското общество и между представители на Третия сектор, държавните институции и бизнеса**

Част от **целите**, записани в Устава на организацията са:

- Съдейства за повишаване качеството на живот и достъпа до социални услуги на гражданите от общината и региона;
- Насърчава участието на гражданите в дейността на НПО с цел изграждане на развито гражданско общество;
- Обединява, представя и отстоява пред местните, регионални и централни власти позициите на гражданите по актуални за общността въпроси;
- Подпомага създаването и функционирането на нестопански организации и граждански формирания в град Търговище и региона, които предлагат услуги и дейности за разрешаване на граждански, обществени и други проблеми, специфични за региона;
- Насърчава развитието на доброволчеството като форма на гражданско участие;
- Съдейства за повишаване качеството на живот и достъпа до социални услуги на гражданите от общината и региона;

ЗА КОГО РАБОТИМ?

- НПО и неформални групи, с фокус върху членовете на Клуба
- Активни граждани, с фокус върху млади хора;
- Деца от уязвими групи и техните семейства, с фокус върху потребителите на социални услуги;
- Сътрудници, доброволци и експерти към членовете и Клуба;
- Местни власти и регионални структури на централната администрация, с фокус върху представители на местната администрация на средно и високо

управленско ниво – за осъществяване на ефективно гражданско участие в изработване и прилагане на местните политики;

И ОЩЕ МАЛКО ИСТОРИЯ:

В изпълнението на своята мисия и цели още през 2003-2004 реализирахме проекта **“Да се научим да ловим риба сами”**, финансиран от ЕС по програма ФАР “Развитие на гражданското общество”. Като резултат от него бяха създадени 8 нови НПО, пет от които и днес работят активно за подобряване качеството на живот на хора от различни рискови групи.

През 2005-2006 година, като утвърден Форум център реализирахме **Обществен форум** на тема “Междублоковите пространства в кварталите Запад 2 и Запад 3 – грижа и отговорност на местната общност”. Форумата бе финансиран от ШАРС и Община Търговище. Създадените чрез проекта 3 детски и 2 спортни площадки, както и десетина кътове за отдих са най - посещаваното място в кварталите и селата и до днес.

През 2006 година изработихме съвместно с експерти от Община Търговище **„Правила за взаимодействие между местната власт и НПО”**, които бяха приети от Общински съвет Търговище на сесията през м. декември, 2006 г. По изискване на тези правила бе създадена база данни за НПО в региона, която е включена в сайта на Община Търговище, бяха уредени финансовите и партньорските взаимоотношения на сектора с местната власт, и не на последно място – структурите на гражданското общество бяха признати за равнопоставен и значим партньор.

През 2010 година организацията ни получи грамота от национална мрежа „Форум Гражданско Участие” за своята успешна практика **„Модел на партньорско взаимодействие в третия сектор за гражданско участие”**. Практиката описва как, чрез обединените усилия на неправителствените организации от Търговишки регион е постигнато ефективно участие на гражданите в много сфери на обществения живот – от обсъждането на актуални проблеми до пряко участие в реализирането на политики.

От 2008 г. до 2011 г. чрез проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси” пет от нашите организации предоставяха услугите „Социален асистент” и „Домашен помощник” на самотни възрастни хора, живеещи на територията на 3 общини – Търговище, Попово и Опака. По тези програми бяха назначени на трудови договори над 230 безработни жители от съответните общини.

От м. март, 2010 г. организацията ни е лицензиран **доставчик на социални услуги за деца и семейства**. През последните пет години, предимно чрез финансиране по проекти, работим целенасочено по превенция на изоставянето и negliжирането на деца от рискови общности. Натрупахме значителен опит за работа с високорискови семейства, създадохме ценни контакти и партньорства със сродни организации от страната, развивахме уменията на екипа. Едно от най-успешните и полезни партньорства е това с Фондация „Карин дом” Варна, от

които продължаваме да се учим как да оказваме подкрепа на деца с различни увреждания и техните семейства чрез семейно-ориентирания подход за работа. Изградихме авторитет както сред общностите, с които работим, така и сред другите институции и организации, работещи в сферата на социалните услуги. Привлякохме като партньори международни организации като: Фондация „Подслон за човечеството“, Тръст за социална алтернатива, Фондация за децата в риск по света и други. Участвахме в създаването на Национална мрежа за децата /НМД/ и Форум Гражданско участие /ФГУ/. Работихме много за изработването на Областната стратегия за социални услуги, както и в Общинския план за социални услуги. Председателя на организацията е заместник председател на Областния съвет за социално включване, член на Обществения Съвет за социално подпомагане към Община Търговище.

4. КАКВО ЗНАЯТ ГРАЖДАНИТЕ ЗА НПО?

С помощта на нашите доброволци зададохме ТРИ „затворени“ въпроса на 105 наши съграждани за НПО-сектора. Ето какви резултати се получиха /според нас – много показателни/:

- На 1-ви въпрос „Знаете ли какво е неправителствена организация?“ - 59 души са отговорили положително, а 46 – отрицателно;
- На 2-ри въпрос „Чували ли сте за неправителствена организация в Търговище?“ - 54 души отговарят с ДА, а 51 – с НЕ;
- На 3-ти въпрос „Какво е вашето мнение за ползата от неправителствените организации?“ - 59 души казват, че ИМА ПОЛЗА, а 46 – че НЯМА ПОЛЗА.

Изводите, които можем да направим от тази анкета са, че тези от гражданите, които са чували и знаят какво е НПО, смятат, че от тези организации има полза. Лично за нас е доста притеснително това, че половината от попитаните наши съграждани не са чували за Търговищка неправителствена организация. Това ни дава основание да считаме, че основната информация за целите и дейностите на НПО гражданите получават предимно от националните медии. Непознаването на работата на НПО е може би обяснението и на това, че близо половината от анкетираните смятат, че от тях няма полза, а не толкова от недоволство.

Тези резултати затвърждават нашето убеждение, че НПО нямат целенасочена и ефективна политика за популяризиране на дейностите си и не намира най-подходящите форми за представяне на резултатите от своята работа пред широката общественост.

5. ОБЛАСТИ НА УЧАСТИЕ:

5.1. Подкрепа на хора, групи и общности

От всички 25 организации, членове на Клуба по различни проекти и през различни периоди социални услуги са предоставяли 13 НПО. Една от тях – Търговищко дружество за психични грижи с председател д-р Елена Маринова управлява две социални услуги - Дневен център и Защитено жилище с капацитет

съответно 30 човека, ползващи услугите на Дневния център и 10 на Защитеното жилище. Те се намират в квартал Бряг и са създадени от сдружението през 2008 година по проект по програма ФАР на Европейския съюз. Впоследствие, отново по проект бе създадено социално предприятие, в което към момента работят 4 човека. Сдружението предоставя социални услуги и чрез мобилна дейност, извършвана от мобилни екипи. Всички услуги са обединени в Комплекс за психично- здравни грижи в общността, чийто директор е г-жа Златка Иванова. Услугите, които организацията предоставя осигуряват работа на над 20 специалисти. Към нея работят и 8 доброволца, на възраст от 13 до 25 години.

През периода 2010-2014 година, по трите фази на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ пет наши организации предоставяха услугите „Социален асистент“ и „Домашен помощник“: Общински читалищен съвет, сдружение „Светлина и за нас“, сдружение „Търговищко дружество за психично здраве“, Фондация „Младежки център“ Попово и СИДУРО Опака. В изпълнение на своите проекти те наеха на временни трудови договори общо над 180 безработни, които обгрижваха в продължение на 1 година над 370 възрастни, самотно живеещи, с различни видове увреждания граждани на трите общини, включително и от малките населени места.

Други сдружения, които са работили с различни групи хора, вкл. и деца с увреждане са „Сдружение Душевно равновесие“ с председател д-р Емилия Димитрова-по програма ДЪГА на Фондация „Работилница за граждански инициативи“; сдружение „Хармония и традиции“ с председател Параскева Стоянова, които имат проект и по Оперативна програма; „Младежко сдружение за интеграция и развитие“ с председател Маруся Георгиева, Общински читалищен съвет с председател Албена Недева, сдружение „Интелеко“ с председател Донка Радичкова и др.

В момента сдруженията: „Децата на Търговище“ с председател Дорина Костадинова, „Светлина и за нас“ с председател Антоанета Христова, Родителска организация „Заедно за децата на Търговище“ с председател Светла Янчева реализират проекти, чрез които работят с деца с увреждане и техните семейства, както и със хора със зрителни увреждания.

Само за 2014 г. общата стойност на финансирането за социални услуги, осигурено от различните неправителствени организации е в размер на 267 728 лв., а общият брой потребители на социални услуги е 118 единици, от които 64 индивидуални потребителя и 54 семейства. Потребители на тези услуги са: деца със специални образователни потребности/увреждания и техните семейства, хора с психични и психологически проблеми, лица с психични разстройства. За работа в тези услуги са включени близо 50 специалисти, вкл. лекари, логопеди, рехабилитатори, психолози, социални работници.

През 2010 година Клубът на НСО като отделна неправителствена организация подаде документи и получи Лиценз като **доставчик на социални услуги за деца.**

От тогава сме реализирали няколко дългосрочни проекта, насочени към 2 основни целеви групи:

- **Деца и семейства от ромската общност:** подкрепили сме общо над 110 семейства от община Търговище, в които растат над 300 деца. Предотвратили сме настаняване в институции на общо 15 деца, подкрепили сме реинтеграцията в биологични семейства на 4 деца и настаняване в приемни семейства на други 6 деца. Обучихме и ползваме в работата си местни медиатори, както и местни лидери. Оборудвахме и ползваме активно иновативния модел „Библиотека на играчките“, която през последните 6 месеца вече работим с деца и родители от село Давидово. Ежегодно провеждаме дарителски кампании за набиране на дрехи, обувки, играчки, ученически пособия, които предоставяме на семействата, с които работим. Чрез съвместната ни програма с Фондация „Подслон за човечеството“ сме предоставили безлихвени заеми за подобряване на жилищните условия на над 220 семейства в риск и семейства с ниски доходи, живеещи както в града, така и в част от селата на общината;

- **Деца с различни видове увреждания,** като в работата си с тях прилагаме семейно ориентирания подход, приложен за първи път в България от фондация „Карин дом“ Варна. В тази услуга са включени 26 деца, като с тях и семействата им работят: психолог, социален работник, консултант Ранно детско развитие, педиатър/неонатолог, психиатър, логопед и рехабилитатор. Този изключително ефективен модел за Ранна интервенция мултиплицирахме чрез други 5 НПО – наши членове в петте общини на област Търговище. Благодарение на тази първоначална подкрепа в три от общините – Опака, Антоново и Омуртаг за първи път беше развита социална услуга за деца, а в две от тях колегите намериха финансиране по други програми и продължават да подкрепят деца с различни социални и образователни потребности.

Неправителствените организации от Търговище участваха активно в стартирането на почти всички нови за града ни социални услуги: Комплекса за социални услуги за деца и семейства /КСУДС/ в кв. Запад 3, който и сега се управлява от неправителствената организация Международни социални служби България с ръководител д-р Събина Събева. Заедно с тях популяризирахме и успяхме да изведем Търговище на едно от челните места по отношение развитието на ПРИЕМНАТА ГРИЖА.

5.2. Осигуряване на трудова заетост

Ангажираните в дейностите на НПО лица можем да разделим в три категории:

- Наети на **постоянни трудови договори** – към момента това са 31 служители, предимно специалисти и обслужващ персонал, ангажиран в предоставяне на социални услуги. Ако добавим и временните трудови договори, сключени за предоставяне на услугите „Социален асистент“ и „Домашен помощник“, общия брой на хората, на които неправителствените организации са осигурили трудова заетост минимум за 1 година нараства на над 210 души;
- Наети на **граждански договори** – в зависимост от броя на проектите, реализирани от различните НПО тези договори варират между 15 и 30 души, като за целия пет годишен период техния брой надхвърля 75 души. Позициите, на които са наемани хора на граждански договори са: ръководители/координатори на проекти, обучители, медиатори, юристи, специалисти в социалната сфера, медицински специалисти, педагози и т.н. Техните възнаграждения се определят в зависимост от часовата им ангажираност, както и от финансирането, осигурено по всеки отделен проект, като то може да бъде минимално – около 40 лева, или значително по-голямо – над 500 лева;
- **Доброволен труд** - Голяма част от организациите осъществяват дейността си в изпълнение на основната им мисия чрез доброволен труд на

собствените им членове. В годините те остават част от тези организации, водени от личната си мотивация да бъдат полезни на лицата от целевите групи с които работят. Липсата на традиции в този вид остойносттаване прави гражданите, а и самите организациите „слепи“ за вложения ресурс и под рубриката „финансиране“ се отчитат само привлечените парични средства. Остойносттаването на този труд би качило значително финансовия ресурс, който организациите влагат в обществено полезна дейност.

5.3. Привличане на финансов ресурс

За периода 2010-2015 г. само Клубът на НСО има подписани общо 31 Договора/Споразумения за финансиране с над 24 финансиращи организации. Общата стойност на привлечения финансов ресурс е над 640 000 лева. Имаме осигурено финансиране и по партньорски проекти с Фондация Хабитат, Фондация за децата в риск по света, наши членове /Душевно равновесие и Хармония и традиции/ - за около 15 000 лева.

Отделно организациите – членове на Клуба на НСО като самостоятелни юридически лица за последните пет години имат защитени и реализирани над 30 проекта, като привлечения финансов ресурс за проект варира между 5 000 и 85 000 лева /по-големите проекти са по Оперативни програми/. Само по Програмата за подкрепа на НПО по финансовия механизъм на ЕИК 2009-2014 г. проекти са защитили 6 наши организации, а общата стойност на привлечения финансов ресурс е около 140 000 лева.

За съжаление все още съгражданите ни не възприема НПО като „привличащ чуждестранен финансов ресурс субект“. Много от нашите съграждани приемат

като „легитимен“ доход само този, идващ от държавата или частния бизнес! Докато на НПО се гледа като на организации, които „само харчат пари“. Липсва общественото разбиране, че всъщност чрез НПО се привличат средства от чужди данъкоплатци за извършване на дейности в България, които по една или друга причина не се осигуряват от държавата. В подкрепа на този извод ще посочим, че 99% от посочените по горе „приходи“, осигурени от НПО са от Фондовете на ЕС или от други чуждестранни донори – Швейцарската програма за развитие и сътрудничество, Програмата за НПО по финансовия механизъм на ЕИК, американски, датски, английски и други фондации и тръстове.

Много съществен елемент от финансирането на дейностите на НПО е и изискването на по-голяма част от финансиращите програми за осигуряване на **СОБСТВЕН ФИНАНСОВ ПРИНОС**. Това е сериозен проблем за голяма част от НПО, особено по-малките. В по-вече от случаите тези средства се осигуряват от самите членове на НПО чрез членски внос, дарения, доброволен труд. Единични са случаите, когато са осигурени от частния бизнес, и още по-малко - от общинския или държавния бюджет!

5.4. Гражданско участие и инициативи

- Експерти, членове на НПО, на доброволни начала участват активно в разработването на областни и общински стратегически документи, планове и програми:
 - ✓ по въпроси на социалното включване;
 - ✓ интеграция на етнически групи;
 - ✓ младежко участие;
 - ✓ заетост;
 - ✓ околна среда;
 - ✓ антикорупционни дейности и други теми.
- 11 наши представители участват в работата на Обществени съвети, комисии и други органи на самоуправление, действащи на общинско и областно ниво – Б. Петкова, Д. Костадинова, Б. Лазарова, Р. Черкезов, Д. Якимова, К. Стаменова, Т. Ахмедов, С. Ангелова, д-р Димитрова, д-р Маринова, Н. Маджарова;
- По различни проекти сме иницирали инициативи с участието на жители на Търговище и малките населени места, като най-често това са различни еко инициативи, изграждане на детски и спортни площадки, подобряване на междублокови пространства, възстановяване и естетизиране на чешми, футболни игрища в селата,

- Много успешна бе и кампанията "Аз помогнах това да се случи!" Благодарение на нея, едно момиче с увреждане имаше възможността да отиде на Европейските летни игри на „Спешъл Олимпикс“, Антверпен ‘14. Кампанията протече в рамките на три месеца и в нея се включиха доброволци на Клуба. Средствата бяха събрани чрез много и разнообразни методи - популяризиране на кампанията чрез телевизия – БТВ, в местни медии, в интернет пространството, чрез флаери, пресконференция с участието на Павлина. Организирана беше Великденска благотворителна изложба - базар, на която имаше щанд, преназначен за събиране на средства за участието на Павлина в „Спешъл Олимпикс“. На няколко места в града бяха поставени дарителски кутии с информация. Създадена и подържана бе Фейсбук страница. Открит бе ДМС номер – форма, която използвахме за първи път! Горди сме, че с общи усилия успяхме да помогнем това да се случи и че Павлина се върна от състезанието с 3 златни медала.
- По Методика, разработена от експерти на Асоциация „Прозрачност без граници“ от четири години извършваме наблюдение на 10 институции и сектори, включени в местната система за почтеност, както и наблюдение на местни избори, избори за национален и европейски парламент;
- Проведохме диспут на тема **„Важен ли е моят глас“**. На него присъстваха доброволци от ЦРД към Клуба, доброволци от БМЧК- Търговище, част от Посланиците на добра воля, представители на младежки партии и други активни млади хора, желаещи да заявят своята позиция. Дискутирани бяха въпроси като „Доколко младите хора са активни?“, „Достатъчно информирани ли са младите хора за ролята на Европейския парламент?“, „По какъв начин бихме могли да мотивираме младите хора да гласуват на предстоящите избори?“ и пр. Предложиха се интересни идеи за повишаването на гражданската активност сред младите хора и включването им в различни инициативи и кампании.
- Над 25 младежи от петте общини на областта се включиха в кампания „Аз реших – ще гласувам“! Като Посланици на добра воля, с много ентузиазъм и мотивация те заснеха клип, с който изразиха своето убеждение в необходимостта от това, младите хора да гласуват, проведоха над 10 срещи със свои връстници от различни населени места, разпространиха информационни брошури и стикери;

- В края на 2014 г. над 50 активни граждани се включиха в Регионален граждански панел за промяна в управлението на страната. Представителите на НПО от Търговище бяха 15, като другите участници бяха от граждански организации от Варна, Добрич, Шумен. Панелът премина като групова дискусия, по време на която бяха обсъдени теми като: „Какво да се подобри в работата на централната и местната власт?“, „За“ или „Против“ задължителното гласуване?“, „Необходим ли е пряк избор на Областни управители?“, „Какви форми на граждански контрол трябва да бъдат задължителни?“ и др.
- Чрез участието си в различни национални мрежи и коалиции се включваме активно в кампании, свързани с гражданското участие: изразяване на становища по различни законопроекти и инициативи, приемане на Закон за доброволчеството, промяна на Закона за референдумите и т.н. Последната инициатива, в която участвахме, беше иницирането на он-лайн референдум по въпросите, които Народното събрание отказа да включи във допитването до гражданите. Търговицките НПО и участници бяха най-многобройни след тези в София!

- С всяка изминала година неправителствените организации увеличават броя и обхвата на ДАРИТЕЛСКИТЕ КАМПАНИИ, които реализират. Като дарители се включват все по-голям кръг от хора, фирми и организации. Акциите са предимно за събиране на помощи при национални бедствия, както и за деца от бедни семейства – дрехи, ученически пособия, перилни и почистващи препарати, бебешки консумативи и т.н. Друго направление на дарителските ни кампании е осигуряване на материален ресурс за дейността на самите НПО и читалища – компютри и друга техника, офис-оборудване;
- За да запознаем бизнеса с дейността на НПО и да осигурим неговата подкрепа за отделни инициативи и организации през 2013 и 2014 година организирахме БОРСИ НА ИДЕИ И ПРОЕКТИ. В тях се включиха общо 22 фирми и 16 НПО, а остойностения размер на сключените сделки надхвърли 35 000 лева.

5.5. Работа с доброволци

Включването на доброволци в работата на НПО е една от неговите специфики. От направеното в края на 2014 година изследване се вижда, че от общо 24 организации, наши членове 17 ползват доброволци за реализиране на своите дейности. Общият брой на ангажираните доброволци в техните дейности е над 100 човека. Само 5 организации не използват доброволци, а 2 не са дали отговор. Ангажираните доброволци са на възраст 13-70 години. По-голямата част от организациите посочват, че използват като доброволци млади хора – на ученическа възраст/учащи, но има и такива, които ползват доброволци работещи специалисти, и такива, които се подкрепят от хора в пенсионна възраст.

Организирано доброволчество Клубът на НСО развива от 2005 година, когато станаме активен член на Националния алианс за работа с доброволци /НАРД/, Пловдив. От тогава до сега като доброволци към нашият Център са се включили над 250 младежи и девойки, а средно годишно те реализират по около 12-15 инициативи.

В резултат на дългогодишната ни целенасочена работа с доброволци днес можем да кажем, че:

- Центърът за работа с доброволци към Клуба е разпознаваем и търсен партньор - както на местно, така и на национално ниво. Неговите услуги ползват голяма част от членовете ни, както и други институции – Регионална библиотека, Регионална здравна инспекция, училища и т.н.;
- Организацията ни осигурява провеждането на въвеждащи, надграждащи и специализирани обучения, осигуряващи добро качество на доброволческата работа;
- Училищата от община Търговище оказват необходимата подкрепа и съдействие за активното включване на учениците в доброволчески инициативи;
- Младите доброволци на Търговище, независимо към коя организация работят, намират общи интереси и каузи, и се обединяват за постигане на своите цели;
- В своята работа доброволците прилагат все по-атрактивни, иновативни и социално ориентирани подходи, чрез които привличат и други млади хора;

5.6. Партньорство в работата на НПО

Най ценното партньорство е между самите НПО – членове на Клуба! Всеки месец те провеждат свои срещи, на които обсъждат общи задачи, планират общи инициативи, споделят постиженията и проблемите си. Тези срещи са отворени, и много често на тях присъстват млади хора, граждани, които се интересуват от дейността на неправителствените организации, гости от други градове. Партньорството на гражданския сектор в Търговище се определя от много колеги

от страната като УНИКАЛНО, като ЯВЛЕНИЕ, което не се среща на друго място в България.

Практика е неправителствените организации от Търговище да бъдат сред учредителите и да са най-активните представители в дейността на национални мрежи и коалиции. Например:

- Участвахме в създаването, а след това и в управлението на Национална мрежа за децата, в която членуват над 130 НПО от цялата страна. От 2015 година сме и Регионален координатор на мрежата.
- Бяхме сред създателите на Форум Гражданско Участие, който сега обединява над 100 организации, инициира национални кампании, участва със свои представители в работни групи, комисии и други обществени структури на национално ниво;
- Активни членове сме на Национален алианс за работа с доброволци, който има изградени над 30 центъра в цялата страна;
- Участваме в инициативите на Коалиция за устойчиво ползване на фондовете на ЕС /КУПФЕС/, като периодично провеждаме проучване и издаваме доклади за процеса на усвояването на Европейските фондове по всички Оперативни програми и от всички бенефициенти – общини, фирми, НПО, училища и т.н.

Изключително ползотворно сътрудничество с водещи НПО от цялата страна – Карин дом, МСС България, ОЦОСУР Варна, Клуб „Отворено общество“ Русе, сдружение „Съучастие“ Варна, фондация „Ръка за ръка“ Добрич и много други.

В Търговище – партнираме си както с другите активни НПО: асоциация „Ная“, Търговско промишлена палата, Бизнес център/Бизнесинкубатор, Центъра за регионално развитие, така и с всички регионални институции – РИО на МОН, РЗИ, РДСП, РДВР, МБАЛ и др.

5.7. ПУБЛИЧНОСТ И ВЪТРЕШНИ ПОЛИТИКИ на КЛУБА:

- **Вътрешно организационен живот:** В началото на 2014 г. с общи усилия разработихме СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН на Клуба! За 2015 г. разработихме оперативен план, в който са записани подробно всички дейности по изпълнение на отделните стратегически цели; Започнахме изработването на подробен Вътрешен правилник; Изработихме и популяризирахме ФИЛМ за Клуба и неговите членове, с участието на над 30 наши членове и доброволци. Ежемесечно провеждаме Клубни сбирки, на които членовете ни се информират взаимно за текущи програми, инициативи и дейности, обменят идеи, обсъждат актуални въпроси;
- **Финансова политика** – работим на автоматизирана счетоводна програма “Питагор”. Това дава възможност да се правят по-бързи справки за наличността; да водим различните проекти по отделни сметки; позволява

по-добро аналитично отчитане на информацията. Всеки финансов документ – приход и разход – се обработва многостепенно: подписват се от представляващия, техническото лице ги обработва и разпределя в папки, счетоводителя ги осчетоводява. От три години ползваме услугата „Електронен подпис“, което облекчава работата ни с институции и банки.

- **Отчитане по проекти:** всяка финансираща организация има различни изисквания, вкл. и форми на отчет, и ние се придържаме към тях. Най важния индикатор за качеството на финансово счетоводната ни работа е факта, че нямаме НИТО ЕДИН НЕ ВЕРИФИЦИРАН/НЕОДОБРЕН ОТЧЕТ, и най-голямата сума, която не ни е признавана /по ОП/ е до 200 лева.
- **Трудово-правните отношения** – за всички трудови и граждански договори се придържаме към Кодекса на труда и Закона за задълженията и договорите. Подаваме своевременно исканата от НАП месечна информация.
- Всяка година представяме **Годишен отчет** за дейността пред Статистика, Министерство на правосъдието, Инспекция по труда; АСП и ДАЗД. Отчетите публикуваме и на нашата Интернет страница;
- Водим структурирана **документация**, разделена в отделни папки и класьори – техническа и финансова, съхраняваме всички сключени договори и споразумения за финансиране. Всеки наш член има отделна папка, съдържаща съдебното решение, устава, заявление за членство.
- **Популяризиране** на дейността на Клуба:
 - Ежемесечен бюлетин – с подробна информация за реализирани и предстоящи дейности. Изпращаме го до над 300 имейл адреса;
 - Сайт – обновен, с версия на английски език;
 - Фейсбук страница – с над 600 приятели, с почти ежедневна информация;
 - Публикации в електронни и печатни медии;
 - Интервюта за различни медии - Радио Шумен, Радио Фокус, Хоризонт, Христо Ботев...
 - Създаване на Фейсбук страници по различни проекти – “За нашите деца”, “Аз реших – ще гласувам”, “ЕкоГерой” и т.н.;
 - Включване на граждани и представители на местна власт и институции в наши събития;
 - Презентации за наши проекти, дейности и инициативи на различни събития;

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Значимостта, ролята и мястото на НПО в общественото развитие на страната ни, и в частност на Търговище, е неоспорима! Като всяка една структура, НПО имат своите добри постижения, както и своите проблеми и затруднения. Най-важното според нас е всеки един гражданин да повярва, че има силата да променя средата около себе си. И когато много граждани, повярвали в своята сила, се обединят, успехът на всяка една кауза е гарантиран! За да постигнем една от целите на Клуба на НСО – силно гражданско общество в Търговище и региона, което да стане мотора на местното развитие, ние трябва да достигнем до ума и сърцата на нашите съграждани. И всеки един, според собствените си интереси и възможности, да работи за **ПРОМЯНАТА В САМИТЕ НАС И ОКОЛО НАС!**

ПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ:

1. Справочник на регистрираните НПО в област Търговище, направен от Търговско промишлената палата Търговище през 2009 г.
2. Индекс за устойчивост на неправителствените организации (НПО) в България за 2014 г.
3. Отчетни доклади, статистически и други отчети на НПО - членове на Клуба
4. Публикации в местни медии

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Клуба на НСО и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.